

УДК 330.322:338.43

С. В. Башлай, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

О. В. Шумкова, канд. екон. наук, доц.,
Сумський національний аграрний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Для стабілізації сільськогосподарської діяльності та техніко-технологічного переоснащення виробництва необхідні інвестиції. Залучення інвестицій у сільськогосподарське виробництво повинно здійснюватись на науково обґрунтованих засадах з урахуванням економічного чинника – швидкої їхньої окупності, яка можлива за умови збільшення виробленої товарної продукції з одночасним зниженням її собівартості. Автори досліджують теоретико-методологічні засади методик оцінки можливостей інвестиційної підтримки підприємств сільського господарства та обґрунтовують напрямки інвестиційного забезпечення аграрного сектору економіки України.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, фінансовий стан, фінансова стабільність, сільськогосподарське підприємство.

Постановка проблеми. На сьогодні для України сільське господарство є ключовою галуззю, яка має досить потужний інвестиційний потенціал. В умовах трансформаційних процесів, що відбуваються в економіці України, саме сільське господарство як галузь підтверджує своє стратегічного значення для країни. Розвиток галузі аграрного виробництва потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити продовольчу безпеку держави, конкурентоспроможність сільськогосподарського виробництва та зростання експортного потенціалу. Нарощування обсягів інвестицій і підвищення ефективності їх використання у аграрному виробництві – необхідна умова подальшого розвитку сільського господарства України.

Особливістю інвестиційної діяльності у аграрному виробництві є те, що вона здійснюється в умовах суттєвого скорочення фінансових можливостей інвесторів у зв'язку з поширенням кризи на фінансовий і реальний сектори національної економіки. Саме для отримання додаткових фінансових ресурсів підприємство має бути інвестиційно привабливим.

Аналіз останніх публікацій. Вагомий внесок в теорію інвестиційної діяльності, оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості зробили вітчизняні науковці: І. О. Бланк, К. С. Берестовий, Л. М. Борщ, В. П. Галушко, О. І. Гуторов, М. С. Герасимчук, С. О. Гуткевич, М. І. Кісіль, П. А. Лайко, Т. В. Майорова, Г. М. Підлісецький, А. А. Пересада, П. Т. Саблук, П. А. Стецюк, В. П. Савчук, А. М. Третяк, А. В. Чупіс та ін.

При написанні даної статті заслуговують на увагу праці іноземних вчених та дослідників з питань забезпечення додатковими фінансовими ресурсами підприємств агросфери на засадах інвестування: Б. Браян (Brian, 2010), Дж. Пенсон (Penson, 2014), К. Еріксон (Erickson, 2008), Л. Гітмен (Gitman, 1997), М. Акерс (Akers, (2010), М. Дункан (Duncan, 2008).

При цьому, значна частина питань, пов'язаних з дослідженням сутності та оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств, ще залишається не розкритою чи потребує удосконалення.

Метою є дослідження окремих методологічних питань оцінки інвестиційної привабливості на різних рівнях та розробка на цій основі концепції оцінки інвестиційної привабливості підприємств аграрного виробництва в Україні.

Результати дослідження. В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів суб'єкт, що має власні засоби чи можливість залучити їх тим чи іншим чином, завжди стоїть перед вибором регіону, галузі та підприємств, де буде реалізовано інвестиційний проект. Основою такого вибору є оцінка інвестиційної привабливості об'єкта інвестування, яка повинна давати відповідь на запитання: куди, коли і скільки ресурсів може направити інвестор у процесі реалізації інвестицій. Для того щоб оцінити і здійснювати управління інвестиційною привабливістю підприємств, необхідно вміти максимально точно визначити вплив окремих чинників на інвестиційну привабливість.

Оскільки в різних наукових джерелах не існує однотайного визначення чинників впливу на інвестиційну привабливість підприємств, то необхідно провести аналіз, який допоможе встановити чітку структуру інвестиційної привабливості підприємств. Загальну характеристику чинників, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств як з середини підприємства, так і зовні представлено у таблиці 1.

Так, науковець С. Буткевич, класифікуючи чинники, що впливають на інвестиційну привабливість України, поділяє їх на дві групи: позитивні та негативні. До позитивних чинників відповідно увійшли наступні: розвинута виробнича інфраструктура; місткий ринок; сприятливі природні умови; велика чисельність населення; високий рівень кваліфікації кадрів; низький рівень конкуренції. До негативних чинників відносять: нерозвинений фінансовий ринок; низький рівень гарантій для іноземних інвесторів; низькі темпи приватизації; довга процедура реєстрації підприємств; низький рівень економічної безпеки, негативний міжнародний рейтинг.

Незважаючи на деяку категоричність формування негативних чинників, слід зазначити, що саме на такий їх набір дуже часто вказує більшість зарубіжних рейтингових агенцій [4, С.72].

Відомо безліч методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Однак всі вони мають певні недоліки, а саме:

– багато методів, що запозичені в іноземних авторів, спрямовані, в основному, на фінансові, а не на реальні інвестиції;

– запозичені методи, що стосуються саме реальних інвестицій, розроблені для умов стабільної економіки, де чітко проявлені всі економічні закони і не адаптовані до економічної ситуації України;

– більшість методів заснована на аналізі безсистемних наборів показників фінансового стану підприємства, тобто носить ретроспективний характер, тоді як інвестора цікавлять результати майбутньої діяльності;

– багато методів засновано на експертній оцінці і мають характер невизначеності, бо відображають суб'єктивну думку експертів.

Таблиця 1 – Чинники, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств [9, С.121]

Чинники	Складові даного чинника
<i>Внутрішні чинники</i>	
Фінансово-економічний стан	Основні показники фінансово-економічної діяльності підприємства
Безпека вкладень	Інвестиційний ризик, фінансовий ризик
Виробничо-технологічні	Продуктивність праці, рівень розвитку виробництва, використані технології, наявність основних фондів
Інституціональний	Організаційно-правова форма, особливості функціонування, правовий статус, специфіка органів управління, якість управління
Інформаційний	Наявність сучасного програмного забезпечення (програми для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, оцінки рівня інвестиційної привабливості; веб-сайт в мережі Інтернет)
Ділова репутація	Історія економічної діяльності підприємства
<i>Зовнішні чинники</i>	
Соціальні	Демографічна ситуація в країні, попит споживачів
Політична ситуація в країні	Бюджетно-податкова політика, грошово-кредитна, амортизаційна, цінова, валютна, інноваційна політика, нормативне законодавче регулювання
Конкуренція	Стан конкуренції галузевого ринку, наявність рівних конкурентів
Інфраструктурні	Близьке розташування підприємства до основних джерел сировини та споживачів продукції
Ринкові	Розмір ринку, темп зростання його потенціалу, циклічність попиту, еластичність цін, прибутковість, диференціація продукту
Технологічні	Рівень технічних нововведень у галузі, складність продукції і виробництва, капіталоемкість і наукоємність продукції

Поняття «оцінка» завжди припускає порівняння об'єкта з певним еталоном, стандартом, нормативом або з іншим об'єктом. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства повинна припускати порівняння результатів її виміру з результатами виміру інвестиційної привабливості інших підприємств або з максимально можливою величиною показника, якщо її можна встановити з метою ухвалення рішення про доцільність інвестування.

Порівняння методик оцінки інвестиційної привабливості підприємств подано в таблиці 2.

Необхідно зауважити, що проблема оцінки інвестиційної привабливості підприємства може бути вирішена лише після визначення усіх факторів, що впливають на її рівень як зовні, тобто з боку держави, регіону та галузі, так і із середини, із боку самого підприємства. Виходячи із цього, оцінку інвестиційної привабливості підприємства треба проводити за двома напрямками з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу [8, С. 52].

Нині вчені-економісти і практики не дають чіткого визначення сутності інвестиційної привабливості підприємства, а також не визначають однотипних показників, що її характеризують. Вітчизняні методики переважно ґрунтуються на вивченні фінансового стану підприємства, а точніше на показниках, запропонованих у Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації».

На оцінному етапі насамперед слід зібрати дані, які необхідні для подальших розрахунків. Інформаційною базою запропонованих показників є річна звітність обраних підприємств, а саме Ф. № 1 – Баланс, Ф. № 2 – Звіт про фінансові результати, Ф. № 5 – Примітки до річної фінансової звітності, Ф. № 50-ст – Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств, дані районного управління земельних ресурсів, районного управління статистики.

Розрахунки слід проводити в динаміці, тобто необхідно зібрати інформацію і розрахувати оцінні показники за три останні роки. Одним із негативних моментів, що впливає на формування негативного «іміджу» аграрного сектору в очах потенційних інвесторів, є те, що інформація про інвестиційну привабливість сільськогосподарських підприємств майже недоступна для них [1, 2, 6, 7].

Для наглядної демонстрації окремих елементів згаданих вище методик оцінки, в якості об'єкта дослідження було обрано ТОВ «Агробізнес ТСК» Недригайлівського району Сумської області, яке почало свою роботу в 2005 році. З 2006 року спеціалізується на вирощуванні зернових і технічних культур. Господарство за станом на 2013 рік має в обробці 5 202 га ріллі. Середня чисельність працівників у звітному році порівняно з базисним збільшилася у 2 рази та склала 91 особу.

Таблиця 2 – Переваги та недоліки методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Автори та їх підходи	Переваги підходу	Недоліки підходу
1. На основі фінансового аналізу		
1. Бланк І.О. «Інвестиційна привабливість підприємства» являє собою аналіз інвестиційної привабливості підприємства на основі фінансових показників таких як: фінансова стійкість, прибутковість, ліквідність активів та оборотність активів	Зосередження уваги на напрямках інвестування та складових інвестиційної привабливості.	Недостовірність інформації при аналізі фінансових показників, їх розрахунку у часі.
2. Спеціалісти Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств - визначають ІПП як розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств, в якому відтворюються значення показників оцінки майнового стану, фінансової стійкості (платоспроможності), ліквідності активів, прибутковості інвестиційного об'єкта, оцінки ділової активності, оцінки ринкової активності, скориговані відповідно до їхньої вагомості, та інших факторів	Такий підхід дозволяє оцінити багато аспектів господарської діяльності шляхом розрахунку незначної кількості показників, що дають характеристику поточного стану об'єкта та не потребує значних витрат часу на проведення.	Підходу бракує конкретності та чіткості, що суттєво знижує можливість його застосування практиками.
3. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. «ІПП» – сукупність характеристик фінансово-господарських та управлінської діяльності підприємства, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів на основі формалізації оціночних методів	Добре, коли інвестора хвилюють конкретні показники, щоб не тратити кошти та час, оцінюючи психологічний аспект проблеми.	Підхід передбачає однозначну можливість формалізації оціночних методів, що залишає поза увагою психологічний аспект даної проблеми.
2. На основі вкладення грошей у цінні папери		
4. Бочаров В.В. «ІПП» – досягнення мінімального ризику при вкладенні грошей у цінні папери тільки тих підприємств, які є стабільними та забезпечать отримання високого прибутку	Вкладення грошей у цінні папери дає змогу інвестору контролювати управлінням на підприємстві, отримувати постійний дохід у формі дивідендів.	Українські підприємства не можуть ефективно використовувати інструменти ринку цінних паперів, оскільки цей ринок знаходиться на стадії становлення і є малоефективним.
5. Донцов С.С. «ІПП» - це надійність отримання прибутку при вкладанні грошей у цінні папери підприємства.	Можливість інвестора брати участь в управлінні підприємством.	Цей підхід не враховує майбутніх перспектив розвитку суб'єкта господарювання.

3. На основі психологічного аспекту		
6. Нападівська І.В. «ПП» – це системна сукупність потенційних можливостей вкладання коштів з метою отримання економічної ефективності у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором.	Потенційна можливість може принести великий прибуток.	Підхід не містить зіставлення цілей інвестора з їх можливостями без ризикової реалізації, а також не враховує ступінь готовності інвестора прийняти на себе цей ризик.
7. Чорна Л. О. «ПП» – взаємозв'язок двох характеристик: з боку психологічного змісту інвестицій і з боку психологічної форми (привабливість).	Якісна оцінка інвестиційної привабливості, яка буде враховувати ще й такі аспекти, як: привабливість продукції підприємства, кадрова, інноваційна, фінансова, територіальна, екологічна і соціальна привабливість, інвестиційний ризик.	Характеризується необхідністю обробки значного обсягу інформації для одержання бажаного результату.

У ТОВ «Агробізнес ТСК» відроджується традиційно районні галузі овочівництва й картоплярства. У господарстві проведена реконструкція й переустатковане зерносховище під картоплесховище ємністю 3 тис. тон. Придбане встаткування для сортування й очищення картоплі, яке введено в експлуатацію в 2011 році. У цьому ж році почате будівництво нового сучасного овочесховища ємністю на 10 тис. тонн. Також триває будівництво цеху по сортуванню овочів і картоплі. У травні 2012 року введена в експлуатацію зрошувальна система для вирощування овочів відкритого ґрунту на площі 500 га. Закуплено 2 дощувальних агрегату марки GLH проведення США.

За останні роки в господарстві повністю оновлений машинно-тракторний парк. Керівництво та фахівці ТОВ «Агробізнес ТСК» постійно працюють над поліпшенням родючості ґрунту, підвищенням урожайності сільськогосподарських культур і економічного розвитку підприємства.

Динаміка основних показників розвитку ТОВ «Агробізнес ТСК» наведені у таблиці 3.

Порівнюючи обсяги виробництва валової продукції на 100 га сільськогосподарських угідь у 2013 році, порівняно з 2011 роком, слід зазначити, що вони виросли на 2,0 %, що стало наслідком збільшення виробництва валової продукції на 25 тис. грн. Одночасне збільшення виробництва валової продукції та чисельності робітників призвело до зростання значення показника виробництва валової продукції на одного робітника на 20,4 %. Товарна продукція на 100 га сільськогосподарських

угідь у 2013 р. порівняно з 2011 р. збільшилась на 71,4 %. Аналогічна ситуація спостерігається щодо валового прибутку на 100 га сільськогосподарських угідь, він збільшився на 66,6 %, а на одного робітника у 3 рази.

Таблиця 3 – Динаміка основних економічних показників сільськогосподарського підприємства

Показники	Значення за роками			Відношення 2013 р. до 2011 р., %
	2011	2012	2013	
Вироблено валової продукції в співставних цінах на:				
-100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	4,7	4,8	4,8	102,0
-1 робітника, тис. грн.	4,9	5,3	5,9	120,4
-100 грн. основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення, грн.	11,0	18,6	39,1	3,5 разів
Товарна продукція на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	2,8	4,8	4,8	171,4
Валовий прибуток (+), збиток (-) на:				
-100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	0,3	0,5	0,5	166,6
-1 робітника, тис. грн.	0,9	1,3	2,9	3 рази
Чистий прибуток (+), збиток (-) на:				
-100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	-0,06	0,09	0,10	1,7 разів
-1 робітника, тис. грн.	-0,16	0,27	0,28	175,0
Рівень рентабельності (+), збитковості (-), %	-2,4	2,9	3,2	5,6 разів

Чистий прибуток на 100 га сільськогосподарських угідь у 2013 р. в порівнянні з 2011 р. зріс у 1,7 рази, а на одного робітника на 75 %. Ці зміни, в свою чергу, призвели до зміни рівня збитковості до рівня рентабельності у 5,6 разів.

При аналізі фінансового стану господарства було встановлено, що валюта балансу у 2013 році у порівнянні із 2011 роком збільшилась на 67881,0 тис. грн. Таке збільшення відбулося за рахунок збільшення розміру валюти розділу «Необоротні активи» на 52 608 тис. грн., виробничих запасів – на 1 511 тис. грн., незавершеного виробництва – на 2 259 тис. грн. та готової продукції – на 12 057 тис. грн. Це свідчить про поживлення діяльності підприємства на ринку. У звітному році відбулося зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 2 225 тис. грн. та дебіторська заборгованість а розрахунками з бюджетом – на 21 тис. грн. У 2013 році спостерігається збільшення грошових коштів у національній валюті на 16 тис. грн., що є позитивним для підприємства.

Загальна сума пасиву збільшився на 77 130 тис. грн. Дане збільшення джерел утворення пасивів зумовлено в основному збільшенням кредиторської заборгованості за товари, роботи послуги на 20 016 тис. грн. Сума власного капіталу та забезпечення майбутніх витрат і платежів перевищує суму необоротних активів у 5 разів, що є позитивним і свідчить про те, що в ТОВ «Агробізнес ТСК» основні засоби сформовані за рахунок власних коштів.

Для характеристики ефективності використання фінансових ресурсів скористаємось даними таблиці 4.

Таблиця 4 – Ефективність використання фінансових ресурсів сільськогосподарським підприємством

Показники	Значення за роками:			Відхилення 2013 р. до 2011 р., +/-
	2011	2012	2013	
Коефіцієнт оборотності всіх активів	1,6	0,7	0,9	- 0,7
Тривалість одного обороту активів, днів	223,8	514,5	413,8	190,0
Рентабельність сумарного авансованого капіталу, %	62,9	58,8	36,2	-26,6
Рентабельність активів по операційній діяльності, %	61,9	57,3	44,0	-18,0
Рентабельність інвестицій, %	145,5	108,6	75,6	-69,9
Рентабельність власного капіталу,%	73,2	54,3	37,8	-35,4

Дані свідчать про достатньо ефективне використання фінансових ресурсів. Коефіцієнт оборотності всіх активів свідчить про те, скільки разів за рік можуть поповнюватися фінансові ресурси. Він зменшився на 0,7.

На протязі звітного періоду відбувається уповільнення обертання активів, у результаті чого тривалість одного обороту активу збільшилася на 190 днів. Це є негативним для діяльності підприємства, оскільки для проведення своєї діяльності у звітному році ТОВ «Агробізнес ТСК» залучило додаткові фінансові ресурси.

Всі показники рентабельності є позитивними, але у порівнянні з 2011 роком їхні значення зменшилися. Не зважаючи на це підприємство є рентабельним та привабливим для інвесторів.

У звітному періоді у порівнянні із базисним сума дебіторської заборгованості зменшилась на 570 тис. грн. в основному за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 2 225 тис. грн. та за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на 21 тис. грн. За дебіторською заборгованістю за виданими авансами спостерігається збільшення на 3 тис. грн., із

внутрішніми розрахунками – на 1 670 тис. грн. та іншої дебіторської заборгованості – на 3 тис. грн.

Кредиторська заборгованість збільшилася на 20 192 тис. грн. Причиною цього стало збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 20 016 тис. грн., поточних зобов'язань за розрахунками на 176 тис. грн., що є не дуже позитивним для діяльності підприємства. При цьому позитивним є зменшення терміну погашення кредиторської заборгованості за період, що аналізується на 20 днів. Дебіторська заборгованість у звітному році на 2 дні погашається повільніше, ніж кредиторська. Це свідчить про достатньо раціональне використання коштів.

Слід відмітити, що показник грошової платоспроможності має нульове значення; показник розрахункової платоспроможності зменшився на 1,6; показник ліквідної платоспроможності зменшився на 1,5, а показник критичної ліквідності – на 1,7.

В умовах ринкових відносин забезпечення фінансової стійкості підприємства є однією з найбільш важливих проблем, оскільки недостатня фінансова стійкість може привести до неплатоспроможності і відсутності у підприємства коштів для розвитку.

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства.

Показники фінансової стійкості ТОВ «Агробізнес ТСК» представлені у таблиці 5.

Таблиця 5 – Значення показників фінансової стійкості підприємства

Показники	Значення за роками:			Відхилення 2013 р. до 2011 р., +/-
	2011	2012	2013	
Показник співвідношення власних і залучених коштів	5,2	4,6	3,8	-1,4
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,5	0,3	0,2	-0,3
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами фінансування	3,1	0,9	0,5	-2,6
Коефіцієнт стійкого фінансування	0,8	0,8	0,8	0,0
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,1	0,1	0,2	-0,1
Коефіцієнт автономії (концентрації капіталу)	0,8	0,8	0,8	0,0
Коефіцієнт фінансової залежності	1,2	1,3	1,3	0,1
Коефіцієнт фінансової стійкості	4,2	3,6	3,1	-1,1

Слід зазначити, що коефіцієнт автономії за період, що аналізується залишився без змін. Це свідчить про високий рівень концентрації власного капіталу (80 %), таким чином підприємство може частково погашати свої борги за рахунок власних коштів.

Обернений показник – коефіцієнт фінансової залежності є високим. Він показує, що у формуванні активів вкладено 3,8 грн., з яких 1,3 грн. – позичені. Найбільшу загальну оцінку фінансової стійкості дає коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів (коефіцієнт фінансової стійкості). Значення цього показника свідчить про те, що сума власних коштів на 3,8 грн. перевищує суму залучених коштів, що на 1,4 грн. менше, ніж у базовому періоді.

Коефіцієнт фінансової стійкості у 2013 році у порівнянні з 2011 роком зменшився на 1,1. Це свідчить про погіршення фінансового стану ТОВ «Агробізнес ТСК».

Про раціональність розрахунку та ефективність використання власного капіталу свідчить також значення коефіцієнта маневреності. При оптимальному значенні цього коефіцієнта більше 0,5 станом на кінець 2013 року воно становить 0,2, що на 0,3 менше, ніж у 2011 році.

Варто відмітити, що у аналізованого підприємства передкризовий рівень стійкого фінансування і свідчить про залежність підприємства від короткострокових залучених джерел покриття.

Найбільшу загальну оцінку фінансової стійкості дає коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів (коефіцієнт фінансової стійкості). Значення цього показника свідчить про те, що сума власних коштів на 3,8 грн. перевищує суму залучених коштів, що на 1,4 грн. менше, ніж у базовому періоді. Коефіцієнт фінансової стійкості у 2013 році у порівнянні з 2011 роком зменшився на 1,1.

Отже, в умовах ринкових відносин забезпечення фінансової стійкості підприємства є однією з найбільш важливих проблем, оскільки недостатня фінансова стійкість може привести до неплатоспроможності і відсутності у підприємства коштів для розвитку. Для стабілізації господарської діяльності та переоснащення виробництва з поліпшення якості виробленої продукції господарству необхідні інвестиції.

Основною умовою нарощування виробничих потужностей, подолання спаду виробництва в сільському господарстві, досягнення фінансової стабільності і підйому його економіки, є пошук інвестиційної діяльності.

Обов'язковими елементами інвестиційної діяльності в ринкових умовах є наступні:

- вибір проектів, які будуть конкурентоздатними;
- швидка окупність витрат;
- економічне обґрунтування інвестицій із врахуванням особливостей діяльності підприємства;
- визначення ефективності маркетингових програм конкурентів.

Нинішній стан сільськогосподарських підприємств не готовий до ефективного освоєння ринку інвестицій. Неготовність проявляється й у потенційних інвесторів у зв'язку з високими ризиками, пов'язаними з незахищеністю прав власності та великою ймовірністю неповернення авансованих коштів.

Одним із пріоритетних напрямів становлення і розвитку сільськогосподарського інвестування є відновлення його основних засобів на основі інвестиційного ресурсу.

Особливістю інвестиційних вкладень в основні засоби виробництва є те, що ефект від них проявляється не відразу, а після їх освоєння. Окупність інвестицій в сільському господарстві дуже низька, і тому для прийняття рішення із залучення інвестицій, необхідно оцінити основні засоби в площині економічної ефективності їх використання [3, С. 89].

Рисунок 1 – Взаємозв'язок руху інвестиційних потоків із темпами розвитку сільськогосподарського виробництва

Основним критерієм економічної ефективності інвестиційних вкладень у процес відновлення основних засобів виробництва є традиційна сукупна і повна їх віддача. Прояв максимального ефекту у використанні засобів праці, визначеного обсягами виробництва залежно від шляхів інвестування, на нашу думку, виступає своєрідною стратегією

економічного розвитку вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників.

На рисунку 1 представлено взаємозв'язок руху інвестиційних потоків із темпами розвитку сільськогосподарського виробництва.

Підвищення ефективності використання основних засобів – одне із основних завдань у вирішенні проблеми господарського процесу, від якого залежить конкурентоспроможність сільгоспвиробників [1, 4, 5].

При цьому повинні виконуватись такі принципи:

- послідовність децентралізації інвестиційного процесу на основі розвитку різноманітних форм господарювання;
- підвищення частки внутрішніх джерел накопичень для фінансування інвестиційних проектів;
- державної підтримки товаровиробників за рахунок централізованих інвестицій;
- розширення гарантій сумісного державно-комерційного фінансування інвестиційних проектів;
- державних цільових програм фінансування інвестиційних проектів виробничого призначення [10, С. 48].

Таким чином, для покращення інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки необхідно забезпечити прогнозованість і гарантованість виконання бюджетних програм з дотриманням економічних законів вартості, обігу коштів, пропорційності та інше, забезпечити довгострокове пільгове фінансування, сприяти розвитку непрямих державних методів впливу на процес відновлення основних засобів аграрного виробництва.

Висновок. Сьогодні доводиться констатувати, що вітчизняні сільськогосподарські товаровиробники володіють слабкою матеріально-технічною базою. Для галузі притаманні низькі темпи структурно-технологічної модернізації, оновлення основних фондів та відновлення природньо-ресурсного потенціалу. Однак, підприємствам галузі притаманний необхідний інвестиційний потенціал, в тому числі, завдяки наявності такого стратегічного активу як земля сільськогосподарського призначення. Саме з цим активом будуть пов'язані наступні програми та моделі формування (забезпечення) інвестиційної привабливості підприємств галузі, а також обсяг та якість саме землі будуть визначати активність та зміст рішень відповідних інвесторів.

В свою чергу, розвиток підприємств галузі та зростання конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, в цілому, значною мірою залежать від обсягів та доступності до інвестиційних ресурсів. Удосконалення інвестиційного забезпечення аграрних виробників має важливе значення для функціонування економіки, адже здійснює вплив на макроекономічну ситуацію, поліпшує соціальний розвиток села.

Особливий інтерес в рамках удосконалення вітчизняної практики інвестиційного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників

викликають форми та способи інвестицій, критерії відбору позичальників, об'єкти інвестування та вимоги щодо забезпечення, а також порядок та умови встановлення вартості таких фінансових ресурсів.

Інвестиції, як відомо, є основою для розвитку підприємств, окремих галузей і економіки в цілому. Саме від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, положення і рівень технічного оснащення основних фондів підприємств сільського господарства, можливості структурної перебудови економіки, вирішення соціальних і екологічних проблем.

Список використаної літератури.

1. Башлай С. В. Кредитне забезпечення підприємств агросфери / Башлай С. В. // Інноваційна економіка. – 2014. – № 5 (54). – С. 240-244.
2. Брюховецька Н. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик / Н. Ю. Брюховецька, О. В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2012. – № 44. – С. 110-117.
3. Буряк А. В. Інвестиційно-інноваційне прискорення розвитку аграрних підприємств : монографія / А. В. Буряк. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 204 с.
4. Буткевич С. А. Инвестиционная привлекательность аграрного сектора экономики : монография / С. А. Буткевич. – К.: Изд-во Европ. ун-та, 2011. – 251 с.
5. Гальчинский А. Становление инвестиционной модели экономического роста Украины / А. Гальчинский, С. Левочкин // Экономика Украины. – 2011 – № 6.– С. 4-11.
6. Дмитриев И. В. Институциональные и организационные особенности кредитования сельскохозяйственных предприятий в зарубежной практике / Дмитриев И. В. // Банковские услуги. – 2011. – № 1. – С. 29-39.
7. Кузьмин И. Финансово-кредитное обеспечение сельского хозяйства в развитых странах / Кузьмин И. // Международный сельскохозяйственный журнал. – 2011. – № 1. – С. 112-121.
8. Макарій Н. П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н. П. Макарій // Економіст. – 2011. – № 10. – С. 52-54.
9. Носова О. В. Оцінка інвестиційної привабливості України : основні підходи / О.В. Носова // Економіка і прогнозування. – 2013. – № 3. – С. 119-137.
10. Череп А. В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А. В. Череп, А. А. Клименко // Держава та регіони. – 2012 – № 6. – С. 214-217.

Summary

To stabilize the agricultural activities and technical and technological re-equipment of production necessary investments. Attracting investment in agricultural production should be done on the basis of scientifically justified based on economic factors – their quick payback, which is possible with increases produced commodity output while decreasing its cost. The authors explore the theoretical and methodological principles of valuation techniques opportunities of investment support agricultural enterprises and justifying areas of investment support Ukraine's agrarian sector.

Key words: investments, investment attractiveness, financial position, financial stability, agricultural enterprise.

Башлай С.В. Дослідження методологічних засад оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств України / С.В. Башлай, О.В. Шумкова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2014. – Вип. 40. – С. 59-74.

**Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНЬСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”**

**State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”**